

Uznawalność kwalifikacji

w edukacji pozaformalnej

2025
Raport

Edukacja pozaformalna

w edukacji dorosłych

Edukacja pozaformalna i nieformalna zyskują na znaczeniu w obliczu dynamicznych zmian na rynku pracy i w społeczeństwie. Współczesne systemy edukacyjne oraz zawodowe muszą być elastyczne, aby odpowiadać na potrzeby osób, które chcą rozwijać swoje umiejętności w sposób nieszablonowy.

Jednym z kluczowych aspektów, który wspiera ten proces, jest uznawanie kwalifikacji zdobytych w edukacji pozaformalnej. Aby te kwalifikacje mogły zostać w pełni wykorzystane, muszą przejść proces walidacji i certyfikacji, który zapewnia ich uznawanie przez instytucje edukacyjne oraz pracodawców.

Edukacja pozaformalna i nieformalna

Edukacja pozaformalna jest to zorganizowane kształcenie prowadzone poza formalnym systemem oświaty, które nie kończy się uzyskaniem pełnych kwalifikacji zawodowych. Przykładami edukacji pozaformalnej mogą być kursy zawodowe, szkolenia, warsztaty czy programy rozwoju zawodowego, które mają na celu poszerzenie umiejętności w określonym obszarze. Tego typu edukacja jest bardziej elastyczna i dostosowana do potrzeb osób dorosłych, które już są aktywne zawodowo lub chcą rozwijać swoje zainteresowania. W odróżnieniu od formalnej edukacji, która wiąże się z określonymi ramami czasowymi i programami nauczania, edukacja pozaformalna daje uczestnikom większą swobodę w wyborze tematyki i formy nauki.

Z kolei edukacja nieformalna to proces uczenia się, który odbywa się w codziennym życiu, poza tradycyjnymi instytucjami edukacyjnymi. Jest to nauka wynikająca z doświadczeń zawodowych, rodzinnych, czy społecznych. Edukacja nieformalna nie jest zorganizowana przez instytucje edukacyjne, lecz wynika z samoedukacji, interakcji z innymi ludźmi lub praktycznego wykonywania zawodów i ról społecznych. Często nie jest ona dokumentowana w sposób formalny, jednak ma duże znaczenie w rozwoju osobistym i zawodowym.

Walidacja efektów kształcenia

Walidacja jest procesem, który umożliwia formalne uznanie kompetencji zdobytych w ramach edukacji pozaformalnej i nieformalnej. Oznacza to, że umiejętności nabyte poza tradycyjnymi systemami edukacyjnymi mogą zostać ocenione, udokumentowane i oficjalnie uznane przez odpowiednie instytucje, np. przez pracodawców, agencje zatrudnienia czy instytucje edukacyjne. Proces walidacji składa się z kilku kluczowych etapów: identyfikacji efektów uczenia się, ich dokumentowania, oceny oraz certyfikacji. Pierwszym etapem jest identyfikacja efektów uczenia się, czyli ustalenie, jakie umiejętności i wiedza zostały nabyte przez osobę uczącą się w trakcie edukacji pozaformalnej lub nieformalnej. Następnie następuje dokumentowanie tych umiejętności, co pozwala na ich przedstawienie w sposób formalny, np. w postaci portfolio czy świadectw ukończenia kursów. Kolejnym krokiem jest ocena, czyli porównanie nabytych umiejętności z wymaganiami rynku pracy lub systemu edukacyjnego. Na podstawie tej oceny decyduje się, czy kompetencje są wystarczające, by przyznać oficjalne świadectwo kwalifikacji. Ostatnim etapem jest certyfikacja, która stanowi formalne potwierdzenie, że dana osoba posiada określone kwalifikacje.

Walidacja efektów kształcenia

Korzyści wynikające z walidacji są ogromne. Osoby, które zdobyły kwalifikacje poza formalnie, zyskują szansę na ich oficjalne uznanie, co pozwala im lepiej konkurować na rynku pracy, a także otwiera drogę do dalszego kształcenia w systemie formalnym. Walidacja sprawia, że osoby, które samodzielnie rozwinęły swoje umiejętności, mogą zyskać formalne dokumenty potwierdzające ich kompetencje, co daje im większe szanse na zdobycie zatrudnienia lub awans zawodowy.

Zintegrowany System Kwalifikacji (ZSK)

W Polsce Zintegrowany System Kwalifikacji (ZSK) ma na celu uporządkowanie i uporządkowanie sposobu, w jaki kwalifikacje są uznawane na rynku pracy. ZSK obejmuje zarówno kwalifikacje pełne, jak i częściowe, i pozwala na ich porównanie z innymi systemami krajowymi i międzynarodowymi. W ramach ZSK wyodrębniona została Polska Rama Kwalifikacji (PRK), która opisuje osiem poziomów kwalifikacji w Polsce. Ta struktura pozwala na jasne przyporządkowanie różnych rodzajów kwalifikacji do określonych poziomów, co z kolei umożliwia łatwiejsze uznawanie kwalifikacji zdobytych w edukacji pozaformalnej.

Polska Rama Kwalifikacji jest ważnym narzędziem, które pozwala na formalne przypisanie kwalifikacji zdobytych poza formalnym systemem edukacyjnym do odpowiednich poziomów w systemie krajowym. Dzięki temu osoby posiadające kwalifikacje zdobyte w kursach zawodowych, szkoleniach czy innych programach edukacji pozaformalnej mogą porównać je z kwalifikacjami zdobytymi w systemie formalnym i w razie potrzeby uzyskać odpowiednie certyfikaty. PRK ułatwia również porównywanie kwalifikacji między różnymi krajami, co pozwala na uznanie polskich kwalifikacji na rynku europejskim.

Wyzwania i perspektywy

Pomimo wielu korzyści płynących z uznawania kwalifikacji zdobytych w edukacji pozaformalnej, proces ten wiąże się również z wieloma wyzwaniami. Jednym z głównych problemów jest integracja różnych systemów walidacji w Polsce oraz w innych krajach Unii Europejskiej. Ważne jest, aby stworzyć spójną sieć rozpoznawania kwalifikacji, która umożliwi swobodny przepływ osób między krajami, które posiadają różne ścieżki edukacyjne.

Kolejnym wyzwaniem jest zapewnienie wysokiej jakości procesów walidacyjnych, które będą wiarygodne, obiektywne i uznawane przez wszystkie zainteresowane strony. Należy także pamiętać, że nie wszystkie instytucje są gotowe do przeprowadzania takich procesów, co może skutkować nierównościami w dostępie do uznania kwalifikacji zdobytych pozaformalnie. Istnieje również potrzeba dalszej promocji idei uczenia się przez całe życie, aby jak najwięcej osób mogło skorzystać z możliwości zdobywania nowych umiejętności poza tradycyjnym systemem edukacyjnym.

Uznawanie kwalifikacji zdobytych w edukacji pozaformalnej jest kluczowym elementem współczesnych systemów edukacyjnych i rynków pracy. Poprzez walidację i certyfikację umiejętności zdobytych w ramach edukacji pozaformalnej osoby uczące się mają szansę na uznanie swoich kompetencji przez pracodawców i instytucje edukacyjne, co otwiera im drogę do dalszego rozwoju zawodowego i edukacyjnego. Chociaż proces ten wiąże się z pewnymi wyzwaniami, takimi jak integracja systemów walidacji czy zapewnienie wysokiej jakości procesów, to jego realizacja może przyczynić się do wzmocnienia idei uczenia się przez całe życie, co jest niezbędne w dobie współczesnych zmian społecznych i technologicznych.

